

**PROBLEMATICA SOCIALĂ A FEMEII
ÎN ORTODOXIA CONTEMPORANĂ ROMÂNEASCĂ.
ÎNTRE DINAMICĂ ȘI PERMANENȚĂ
Women's Social Issues
in Contemporary Romanian Orthodoxy.
Between the Dynamics and Cultural Continuity**

Felicia MIRCEA*

Abstract

Abortion, contraception, prostitution, domestic violence as the most serious social phenomena contain elements of risk on women's everyday life. In Romanian society, discrimination and identity crisis remain two of the most serious reasons for women's social problems. This situation is caused by an imbalance of the accelerated social changes, reducing social elements of continuity in our society. In this social context Romanian Orthodox Church remains a symbol of permanence. The best elements of continuity in women's everyday life are the Christian values. Both meet as social actors in the public sphere trying to solve the women's social problems. An orthodox woman defines herself through the personal relationships with divinity and interpersonal relations within the Christian community. Which is the result of this social interaction? I will try to answer this question in the present study.

We appreciate that these issues are closely related to the most important aspects of a woman's life (birth and motherhood, marriage and family life, education of children, widowhood), including the religious dimension of life.

Keywords: Women, social problems, abortion, prostitution, Orthodox Church, Christian values, identity, discrimination, social solution

„Oricât de multe efecte negative ar avea sau, dimpotrivă, oricât de promițător ar fi pentru o evoluție favorabilă, un fenomen se constituie într-o problemă socială doar în măsura în care el este

* **Drd., Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași.**

înscris pe agenda publică” (Mărginean, 2000: 104). Prin definiție, orice problemă, implicit o problemă socială, presupune găsirea unor rezultate valabile. Adesea dinamica socială depășește soluția teoretică stabilită la un moment dat în baza cercetărilor sociologice. Ne propunem ca scop să identificăm necunoscutele problemelor sociale ale femeii din comunitatea ortodoxă actuală. Vom determina soluțiile pe care societatea le oferă încercând să evaluăm eficiența acestora. Trebuie să stabilim contribuția tuturor actorilor și factorilor care provoacă ori soluționează problemele formulate.

Ca actor social, femeia se confruntă în plan social cu probleme grave cum ar fi: discriminarea de gen, violența domestică, violul, monoparentalitatea, retribuirea inechitabilă a muncii prestate, sărăcia, inegalitatea de șanse, traficul de persoane (de femei), migrația și abandonul ca efect al migrației temporare a părinților. Totodată, problematica socială a femeilor rezultă și din *status-rolurile* pe care acestea le dețin în cadrul unei societăți. Unele grupuri sociale de femei sunt afectate direct de un fenomen negativ, care devine pentru acestea problemă socială. Pentru alte grupuri de femei, aceeași situație socială nu constituie o problemă și nu sunt expuse unor riscuri directe, dar acele grupuri se pot implica în combaterea situației sociale acceptată ca problemă, asumându-și rolul celor care trebuie să rezolve problema. Putem găsi exemple nenumărate. De pildă, conform studiilor (Petrescu, 2005: 253-271), printre cauzele și factorii determinanți ai traficului de femei se enumeră următoarele: nivelul de trai, șomajul, educația, mediul familial, existența unui model de succes, veniturile/satisfacția față de venituri, dorința de realizare și independență, rezidența într-o aglomerare urbană, locuire într-un mediu instituțional, vârsta cuprinsă 15 și 25 de ani, expunerea la povești de migrație de succes. Ele dau seama despre grupul social al femeilor cu risc crescut de expunere la traficul de femei. Cele care nu îndeplinesc aceste criterii asistă la acest fenomen ca spectatoare. Sunt situații în care femei membre ale unor ONG-uri se implică activ în prevenirea și combaterea fenomenului.

O altă sursă din care pot apărea situații sociale problematice este *formarea identității sociale a femeii*. La aceasta contribuie mai mulți factori¹ (Kligman, 1998: 59), unii dintre ei contradictorii,

¹ Ne referim la acei factori sociali negativi a căror influență nu poate fi stopată. De pildă, regimurile totalitare pun la cale acțiuni menite să afecteze grav identitatea unor categorii sociale, istoria contemporană oferindu-ne numeroase exemple. „Având în vedere rolul vital al femeilor în dezvoltarea societății noastre, în menținerea sănătății și tinereții națiunii noastre, este la fel de necesar să se conștientizeze faptul de a rezolva anumite probleme sociale ale femeilor, precum cele legate de locuri de muncă, de consum, servicii, precum și dezvoltarea de creșe și grădinițe. *Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 187-198.*

punând în pericol desăvârșirea acestui proces. Atât la nivel individual cât și social evoluția identitară este, așa cum spuneam și mai sus, întrinsc legată de statutul și rolul pe care mediul social îl atribuie femeii și de status-rolul pe care ea însăși și-l asumă prin alegere. Atributul dominant pe care îl deține este acela de apartenență la un gen. Evoluția identitară feminină este, pe de o parte, un proces foarte simplu, atunci când identitatea femeii se construiește la nivel individual în jurul afirmației "eu sunt femeie". La nivelul conștiinței de sine afirmarea identității de gen „înseamnă: ca femeie, am dreptul să fiu femeie și să asociez acestei figuri conținutul pe care-l cred eu de cuviință” (Touraine, 2007: 36); pe de altă parte, la nivel social, nașterea identității feminine se dovedește complicată și adesea incoerentă. *Riscul social major al deteriorării identitare (oricare ar fi forma ei) din care pot rezulta numeroase probleme sociale, îl constituie expunerea, vulnerabilitatea la acțiuni discriminatorii/ autodiscriminatorii.* Unui astfel de risc se expun femeile din societatea românească actuală. Redefinirea *identității* (Conovici, 2009: 35) lor *sociale* a devenit o necesitate, după o perioadă în care intruziunea statului comunist în viața sa privată (Olteanu ed., 2003: 174-191; Kligman, 1998: 48-54) afectase grav această identitate.

Societatea contemporană românească oferă un cadru prielnic formării unei identități sociale a femeii, prin libertatea și cadrul legislativ pe care aceasta i-o asigură. Totuși, contrastele din societatea românească actuală afectează negativ construcția identitară a femeii datorită instabilității reperelor și a devalorizării modelelor. Or, afilierea femeii la valorile creștin-ortodoxe este un fapt care asigură elementele de stabilitate și de permanență necesare formării oricărei identități. Este ceea ce teoreticienii conceptului de identitate numesc *apartenența la un grup*.

Apartenența unei femei la comunitatea ortodoxă asigură asadar formarea identității ei sociale² alături de identitatea religioasă. Ca actor al comunității-creștin ortodoxe și al societății pe ansamblu, femeia care-și asumă o viață bazată pe valorile creștine se confruntă cu o serie de provocări. Acestea se suprapun cu provocările, succesele și eșecurile viețuirii într-o societate laică prea puțin coerentă, secularizată. Opțiunea de a trăi după principiile și

...femeia are un rol distinctiv și o misiune nobilă.” În acest citat se face referire la rolul de matern, ridicat la rang de politică de stat. *Hotărârea Plenarei C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973 cu privire la creșterea rolului femeii în viața economică, politică și socială a țării.* 1973. București: Editura Politică.

² Prin *identitatea socială a femeii creștin-ortodoxe* înțelegem rolul și statutul său atât în cadrul Bisericii și a comunității ortodoxe, cât și la nivelul întregii societăți românești.

Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 187-198.

valorile creștinismului ortodox poate fi, atât la nivel general, cât și individual, o alegere inspirată de nevoia de stabilitate, securitate, consecvență a respectării valorilor morale. Toate acestea se regăsesc în rolul social pe care îl are de gestionat femeia în cadrul comunității ortodoxe. Valorizarea femeii, respectul pe care biserica creștin – ortodoxă îl acordă acesteia, modelul de feminitate al ortodoxiei pot constitui temeiuri pentru asumarea rolului social de femeie creștină. Așadar riscurile asumării valorilor moralei creștine într-o societate devalorizată moral sunt mărunte în comparație cu riscurile unei existențe sociale care are la bază valori și modele îndoielnice.

Subliniam mai sus că o construcție identitară deficitară poate genera situații sociale conflictuale care implicit pot declanșa probleme sociale pentru o anumită categorie socială. Una dintre ele este discriminarea de gen.

Termenul *discriminare* este un *fenomen social* de „disprețuire a celui care este altfel”. Disprețul se manifestă prin comportamente de *respingere, excludere, restricție, preferință*, iar *efectul* asupra persoanelor discriminate se concretizează în *anularea dreptului la egalitate*. Inegalitățile în cazul discriminărilor de gen capătă mai multe *forme și grade* de manifestare dintre care amintim *agresiunea verbală și emoțională, hărțuirea sexuală, violul, bătaia, abuzul, incestul, prostituția, pornografia*³. Ele sunt deopotrivă probleme sociale grave cu care se confruntă sfera publică românească. *Mediile sociale* predispușe la fenomenul discriminatoriu pe criterii de gen sunt *mediul familial, mediul politic și mediul profesional*.

În cele ce urmează ne vom apleca asupra examinării câtorva dintre problemele sociale cu care se confruntă femeia creștin-ortodoxă din societatea românească actuală.

În România recentă societatea este plină de contracte, de stridențe chiar, datorită suprapunerii forțate a unor seturi de valori contradictorii (Conovici, 2009: 34), se simte nevoia unor puncte de reper. Biserica Ortodoxă și comunitatea de credincioși pot oferi un astfel de reper cu influențe la scară socială, prin modelul de viață pe care-l propun, prin puterea exemplului personal, prin caracterul constant al respectării principiilor și valorilor moral-creștine. Rolul social al Bisericii este să genereze, să păstreze și să răspândească

³ *Legea nr. 202 din 19 aprilie 2002 privind Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, Ordonanța nr. 137 din 31 aug 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, Legea nr. 217 din 22 mai 2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, Legea nr.678 din 21.11. 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane* se constituie în tot atâtea formulări juridice ale unor probleme sociale grave care afectează diferite grupuri care aparțin de categoria socială a femeilor din societatea noastră.

propriile ei valori sociale și spirituale. Acest lucru este confirmat de gradul de încredere⁴ pe care populația de la noi o acordă acestui actor social numit generic biserică. De un nivel mare de încredere se bucură și Biserica Ortodoxă care se definește ca fiind „națională și majoritară” (Statutul BOR, 2008: 14).

În plan social Biserica Ortodoxă oferă, servicii religioase, cultural-misionare și social-filantropice⁵. Din perspectivă socio-economică și juridică, pentru statul laic orice biserică este o administrație privată care oferă servicii specifice către populație. Acestea se înscriu în categoria activităților sociale realizate și de instituții laice cum ar fi organizațiile, fundațiile, asociațiile umanitare, care promovează și funcționează după aceleași reguli socio-economice și juridice, propunând la rândul lor valori sociale și morale bine articulate.

Statutul și rolul definatorii ale femeii în Biserica Ortodoxă Română sunt legate exclusiv de *activitatea socială* a Bisericii. Întrucât femeile nu pot juca un rol activ în cadrul *serviciului pastoral*⁶ (Ică, 1997: 192-193) al Bisericii, pe noi ne interesează

⁴ Toate sondajele de opinie din 1990 încoace, care au avut ca scop stabilirea nivelului de încredere al populației în instituțiile statului, au clasat pe primele locuri și Biserica. Ultimul sondaj realizat în acest sens datează din noiembrie 2010 și a fost realizat de Compania de Cercetare Sociologică și Branding (CCSB) la comanda Asociației Pro Democrația. Sondajul "Percepții și atitudini la adresa democrației în România" arată că pompierii reprezintă instituția publică cu cel mai mare nivel al încrederii în rândul românilor, cu 89% încredere. Aceștia sunt urmați de Biserică-80%, Armată-73%, Jandarmerie-63% și mass-media cu 61%. <http://www.ziare.com/politica/presedinte/presedintia-si-guvernul-pe-ultimele-locuri-in-increderea-populatiei-sondaj-ccsb-1045738>; sondajul poate fi consultat integral la adresa web: <http://www.ccsb.ro/projects/Dupa20deaniSondaj.pdf> de pe site-ul CCSB.

⁵ Serviciile oferite de Biserica Ortodoxă Română sunt nominalizate pe Site-ul Oficial al Patriarhiei Române astfel: „opera cultural- misionară”, „opera social-filantropică”.

⁶ Izvoarele creștine fac referire la ordinul diaconițelor începând cu secolul III. În *Constituțiile Apostolice* (Siria, sfârșitul secolului IV) diaconița era o fecioară sau o văduvă hirotonită, având funcții în botezul femeilor și făcând parte din cler. Sursele vorbesc despre vârsta de hirotonie care era cuprinsă între 40 și 60 de ani. Occidentul latin nu cunoaște această practică, în schimb este răspândită în Siria, Asia Mică și la Ierusalim până la sfârșitul secolului VI, iar în Bizanț se menține până în secolul XII. În *Euchologioane* se arată că era vorba „de o hirotonie în treapta diaconiei în toată regula – în același moment al Liturghiei, și cu același veșmânt liturgic distinctiv: orarul – în urma căreia diaconița se împărtășea împreună cu diaconii în altar.” Dispariția acestui ordin este pus pe seama restrângerii funcției misionare a Bisericii, diaconatul feminin fiind absorbit de monahismul feminin.

acțiunile *social-caritabile, misionare, educaționale și culturale*, (Conovici, 2009: 543-549) acțiuni în care femeile își pot împlini rolul și misiunea, ca reprezentante ale Ortodoxiei în societate. La rândul lor, femeile însele devin beneficiare ale acțiunilor amintite, în cadrul proiectelor de asistență socială, misionară, educațională, culturală promovate de Biserică, al căror scop este să soluționeze unele dintre problemele sociale specifice femeilor. În cadrul subiectului ne propunem să surprindem dificultățile acestui segment social, punând alături elemente diverse din viața femeii, surprinse într-o unitate de idei care să evidențieze problematica socială precum și pe cea spirituală a femeii creștin ortodoxe.

Problematica femeilor din Biserica Ortodoxă reprezintă totalitatea stărilor și situațiilor sociale care afectează negativ acest grup social. Alături de *identificarea cauzelor și de stabilirea factorilor* care le declanșează, Biserica Ortodoxă, prin misiunea socială pe care o are, acționează în direcția găsirii unor *soluții* de rezolvare ori de diminuare a efectelor negative. În același timp, Biserica este un actor social care funcționează după *norme și reguli*, definite în statutul de organizare și de funcționare. Totodată, trebuie subliniat că organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ca instituție autonomă, are un caracter specific încadrabil în dubla condiție divino-umană⁷ (Conovici, 2009: 35). Toate acțiunile întreprinse de Biserica Ortodoxă, fie ca actor instituțional, fie prin reprezentanții săi, capătă *semnificații și se transformă în simboluri*. Adresându-se deopotrivă rezolvării problemelor sociale și spirituale, acțiunile Bisericii au o încărcătură simbolică deosebită. Valorizarea acțiunilor bisericii și a credincioșilor poartă, în limbaj religios, denumirea de *misiune a bisericii* precum și de *ascultare* atribuită credinciosului practicant, atunci când decide să sprijine o acțiune caritabilă. Astfel, încărcătura acțiunilor sale vizează un dublu scop: de ajutorare a semenului aflat în nevoie, de alinare a suferinței lumești (în limbaj sociologic noi o numim problema socială care trebuie soluționată) și sufletești; în același timp creștinul urmărește să își îndeplinească *misiunea* pe care statutul său de creștin o implică. Recunoaștem în afirmațiile de mai sus manifestarea

⁷ „Ea însăși (Biserica Ortodoxă Română – n.n. F. M.) se definește ca o instituție divino-umană, eliminând granița între lumea de aici și cea de dincolo, între sacru și profan, între dimensiunea sa vizibilă și cea inefabilă. Deși nu toți cercetătorii se vor putea pune de acord asupra naturii și realității dimensiunii „divine” din definiție, consecințele practice ale acestei înțelegeri de sine nu ar trebui în niciun caz neglijate. Căci credința în realitatea acesteia participă la definirea valorilor, la construirea structurilor mentale, a modurilor de a gândi și acționa în societate și dă rațiunea de a fi a Bisericii”.

*religiozității*⁸ (Sandu coord., 2006: 131). Pentru femeia ortodoxă manifestarea religiozității, în felul descris mai sus, este o practică obișnuită. Pentru ea (și pentru bărbatul ortodox practicant, deopotrivă), a înceta, împotriva voinței sale, să mai săvârșească acțiuni caritabile, individuale ori organizate de Biserică, ar fi o situație problematică. Dimensiunea laică a vieții femeii ortodoxe poate căpăta uneori accente antinomice în raport cu dimensiunea religioasă atât la nivel individual, cât și la nivel de grup, dar această antinomie nu se transformă în problemă socială.

Relația⁹ socială a Bisericii Ortodoxe cu femeile din comunitatea pe care o păstorește are două aspecte: femeia este participant activ al măsurilor sociale pe care le întreprinde Biserica, fiind ori partener într-un proiect comun al Bisericii și a unei organizații de femei creștin-ortodoxe¹⁰ (Conovici, 2009: 552-553), ori chiar reprezentând Biserica; femeia este beneficiarul acțiunilor Bisericii.

Vom prezenta în continuare câteva dintre problemele sociale cu care se confruntă femeia creștin-ortodoxă, având conștiința că nu vom epuiza subiectul. Unele dintre problemele sociale ale femeilor sunt grave și profunde. Numim aici violența domestică, traficul de femei, infrafracționalitatea, avortul și contracepția. Într-un alt registru se situează problemele sociale comune, dar care afectează o categorie mai largă de femei: divorțialitatea și

⁸ Date sociologice din 2006 indicau faptul că, la nivelul societății românești din mediul urban „religiozitatea declarată este importantă mai ales în autoprezentare în relațiile dominate de incertitudine”, iar „lipsa credinței în Dumnezeu este percepută, în general, ca stigmatizantă”. „Contextele în care există o cunoaștere reciprocă, precum relațiile părinți-profesori sau cele dintre prieteni, par să permită o mai mare sinceritate a comunicării pe teme religioase”.

⁹ Nu este locul aici să dezvoltăm o investigație amănunțită a relației dintre cei doi actori sociali. În viziunea noastră această interrelaționare are rădăcini mult mai profunde decât un simplu parteneriat social. Noi o punem în legătură cu formarea unei *identități religioase care la rândul ei are la bază elementele dogmatice și canonice de definire a statutului și rolului femeii în Biserica Ortodoxă*.

¹⁰ Începând cu primii ani ai perioadei postcomuniste, au apărut în peisajul social românesc câteva asociații creștine care au acționat cu insistență, în principal pentru ajutorarea tuturor categoriilor sociale defavorizate: copii din orfelinat, bătrâni ai caselor și internatelor, diferite cazuri sociale grave din comunitățile locale. Unele se autointitulau asociații ale femeilor creștin-ortodoxe. Dintre acestea s-au făcut remarcate la nivel național Asociația Christiana, Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Oastea Domnului, ASCOR. În ultimii ani au apărut alte astfel de asociații, precum: Asociația Diaconia, Fundația Sfinții Constantin și Elena, Asociația Creștin-Ortodoxă “Pro-Vita pentru născuți și nenăscuți”.

Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 187-198.

monoparentalitatea, nașterea și educația copiilor, văduvia, sărăcia, și altele.

Măsurile pe care Biserica le instituie sunt în acord cu morala și valorile sociale pe care ea le promovează, uneori fiind incomode chiar și pentru unele femei din grupurile țintă. Ne vom referi în cele ce urmează, la câteva dintre problemele feminine în care s-a implicat în mod susținut Biserica Ortodoxă în perioada postcomunistă.

Un fapt socio-istoric observabil, petrecut chiar în zilele de sfârșit ale revoluției este acela de abrogare a decretelor și legilor din Codul Penal care pedepseau avortul. Numărul de *avorturi* legale (din primele trei luni de sarcină) din perioada imediat următoare, și din primii ani de după 1989 dau seama că, în regimul comunist, interzicerea avorturilor era o problemă socială pentru multe dintre femeile României totalitare. Așadar un fenomen excesiv a luat locul unui alt fenomen excesiv, fără ca problema socială reală să fie cu adevărat rezolvată – planificarea familială. Soluția s-a concretizat în desfășurarea de campanii de informare pe toate canalele media, prin acțiunea susținută a unui program național de planificare familială, prin acțiunile întreprinse de asociații de profil. Din punctul de vedere al Bisericii¹¹ sunt trei niveluri de abordare a problemei avortului: prevenție, combaterea fenomenului, consiliere post-avort. În plan spiritual și moral se încearcă informarea, educarea și conștientizarea, în special a tinerelor, că avortul nu este o soluție. În acest sens sunt aduse dovezi din comentarii religioși care „sunt unanimi în privința stigmatizării și respingerii lui” (Gavriliuță, 2009: 222). Se remarcă în acest sens activitatea Asociației Creștin-Ortodoxe „Pro-Vita” pentru născuți și nenăscuți. Cu toate acestea, până inclusiv în 2004¹², România era pe primul loc în Europa la numărul de avorturi în timpul unui an. Ce s-a întreprins până acum în acest sens este important, dar nu este suficient. Reacția Bisericii Ortodoxe a fost la început timidă, ca urmare a contextului social post-decembrist. În legătură directă cu problema avortului și cu implicații la fel de serioase amintim aici două dileme: sarcina nedorită pentru care s-ar face avortul provine dintr-un viol; se impune cu necesitate un avort, din motive medicale, sarcina punând viața femeii în pericol (Teodorescu, 2006: 67-68). O soluție unică pe care o oferă Biserica în prevenirea și combaterea avortului este una de natură spirituală concretizată prin îndemnul la spovedanie și prin discursul moral educativ din predici.

¹¹ http://www.patriarhia.ro/ro/opera_social_filantropica/bioetica_1.html.

¹² http://www.secs.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=68&Itemid=53.

Alte două probleme majore ale femeilor, față de care Biserica Ortodoxă Română a reacționat sunt *legalizarea prostituției și traficul de femei*. Dacă în ianuarie – februarie 1990, datorită contextului socio-istoric, Biserica Ortodoxă nu a putut reacționa mai hotărât pe tema legalizării avortului, în anii imediat următori a existat o polemică puternică între susținătorii proiectului de lege care ar fi legalizat prostituția și Biserica. Susținătorii legalizării prostituției argumentau că formularea unui cadru legal pentru această practică ar avea ca efect soluționarea altor probleme care rezultau din practicarea ilegală a prostituției. Acești actori sociali, în principal oameni politici¹³, argumentau că fenomenul prostituției, care oricum există și care nu poate fi combătut, ar putea fi măcar controlat. Totodată, anticipau ca efecte directe ale legalizării prostituției, pe lângă sporirea controlului statului față de fenomen, asigurarea protecției medicale, sporirea veniturilor la bugetul de stat prin impozitarea acestei ocupații. Respingerea proiectului de lege a fost justificată de faptul că acesta nu respectă câteva principii din legea fundamentală. La rândul ei, Biserica a formulat mai multe documente și comunicate¹⁴ prin care denunța orice inițiativă de acest fel. Biserica încearcă să găsească soluții de combatere a riscurilor la care sunt supuse femeile, care să fie conforme cu doctrina și morala creștină. În astfel de cazuri bipolaritatea dintre cele două dimensiuni ale vieții sociale – dimensiunea laică, supusă pragmatismului și compromisului pentru rezolvarea unor probleme sociale și dimensiunea religioasă, care, cum este și firesc, nu se dezice de principiile sale – poate deveni ea însăși cauză a unor probleme sociale.

Din problematica feminină manifestată în mediul familial, alături de problema concubinajului (problemă socială față de care Biserica a luat poziție în mai multe rânduri) (Conovici, 2009: 696-700), fenomenul divortialității și monoparentalității, *violența domestică*¹⁵ este de departe cea mai gravă, cu efecte sociale și moral-spirituale profunde. „Astăzi, familia creștină se confruntă cu *criza economică* (sărăcie, șomaj, nesiguranța zilei de mâine), cu *criza*

¹³ Cea mai recentă propunere legislativă aparține deputatului Vasile Silviu Prigoană. Proiectul de lege a fost respins printr-un punct de vedere exprimat oficial de Guvernul României, la data de 7 dec. 2010: <http://www.provitabucuresti.ro/Lobby-legislatie/legalizarea-prostitutiei-prigoana.html>.

¹⁴

http://www.patriarhia.ro/_upload/documente/12537069741108278342.pdf.

¹⁵<http://www.provitabucuresti.ro/docs/centre.victimele.violentei.in.familie.pdf>. La această adresă web găsim documentul cu situația centrelor destinate prevenirii și combaterii violenței în familie pe județe.

Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 187-198.

morală (avortul, divorțul, abandonarea copiilor, libertinajul ș.a.), cu *criza spirituală* (sectarismul, fanatismul și prozelitismul religios)”¹⁶. Obiectivele unui proiect intitulat „Consolidarea inițiativelor comunitare de prevenire a HIV/SIDA și a violenței în familie, în România”, desfășurat în perioada 14 iulie 2005 – martie 2008, în parteneriat cu alte instituții, erau următoarele în cazul abordării violenței în familie: Dorim declanșarea unui proces de schimbare a atitudinii tolerante față de fenomen și de agresori; dorim formarea unui comportament asertiv în situații care pot escalada în violență, inclusiv în cea de tip familial; promovăm modelul creștin de familie în care armonia căminului se construiește pe dragoste, comunicare, respect reciproc și nu pe teamă; promovăm ideea că violența, în general, nu este o soluție pentru rezolvarea conflictelor în familie sau în afara ei.

În finalul acestei succinte investigații trebuie să formulăm câteva constatări. În primul rând, femeia creștin-ortodoxă este, în raport cu Biserica Ortodoxă, un actor social interesat să-și împlinească vocația de a participa la misiunea social-filantropică. Toate acțiunile sale se concentrează pe problemele sociale ale categoriilor sociale defavorizate, promovând în mediul social în care trăiește, valorile moral-creștine.

Activând între cei doi poli ai vieții sale sociale – religios și laic – este adesea nevoită să medieze situațiile conflictuale care se pot isca. Totuși, aceste stări conflictuale se sting aproape de fiecare dată înainte ca ele să devină probleme sociale. Dimpotrivă, soluțiile și măsurile pe care Biserica le inițiază ca alternative la soluțiile statului laic, pot părea la început mai greu de aplicat, însă ele sunt mai coerente. Schimbările pe care le propune Biserica Ortodoxă riscă să nu găsească un ecou puternic într-o societate laicizată. Efectele acțiunilor întreprinse de Biserică pot părea de moment.

Ca actor social beneficiar al soluțiilor oferite de Biserică, femeia creștină este receptivă și recunoscătoare. Întotdeauna măsurile de protecție socială întreprinse de Biserică au fost însoțite și de un mesaj cu încărcătură de valoare moral-creștină, ori spirituală. Adesea, chiar dacă riscă să fie criticată și să nu obțină pe moment rezultatele scontate, Biserica Ortodoxă nu renunță la principiile pe baza cărora funcționează. Nu același lucru se poate spune și despre statul laic, care, la rândul-i, are obligația să prevină ori să combată probleme sociale grave, cum sunt și cele ale femeilor. Statul laic face compromisuri iar încărcătura valorică a acțiunilor sale este redusă. În baza soluțiilor oferite de stat nu

¹⁶ În mesajul pastoral al Patriarhului Daniel cu ocazia Sărbătorilor Crăciunului și a Anului Nou, decembrie 2009. La adresa web: http://www.patriarhia.ro/ro/opera_social_filantropica/

Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 187-198.

găsim o soluție „motivantă” care să producă schimbări de fond, profunde. Soluțiile propuse de Biserică precum și sprijinul pe care-l acordă diferitelor categorii defavorizate pot părea mai greoaie, pot părea scoase din contextul societății laice, pot părea idealiste, ori prea legate de sfera divină, acolo unde imediatul și concretul nevoilor umane nu își găsește locul. Soluțiile oferite de Biserica Ortodoxă la problematica socială a femeilor pot fi desuete, ori inadaptate la realitățile societății democratice, post-comuniste. Totuși, Biserica oferă ceva ce statul laic nu asigură: consecvență și motivație. De asemeni, soluțiile propuse de Biserică se adresează cauzelor profunde ale fenomenelor sociale problematice, nu efectelor vizibile și imediate.

Subiectul acestui studiu necesită aprofundare. Dacă examinăm mai atent relația dintre Biserică și femeia ortodoxă, cu siguranță putem delimita o problemă. Însă este o problemă de o factură mai profundă, desprinsă de planul social, concret, fără necunoscute, dar cu multe dileme, mai ales pentru profani.

Bibliografie

- Berger, Peter L., Luckmann, Thomas, 1999, *Construirea socială a realității*, (trad Alex Butucelea), Univers, București.
- Conovici, Iuliana, 2009, *Ortodoxia în România postcomunistă. Reconstrucția unei identități publice*, 1-2 vol, Ed. Eikon, Cluj Napoca.
- Gavriliuță, Nicu, 2009, *Antropologie socială și culturală*, Polirom.
- Kligman, Gail, 1998, *The Politics of Duplicity: Controlling Reproduction in Ceausescu's Romania.*, University of California Press.
- Mărginean, Ioan, 2000, *Proiectarea cercetării sociologice*, Polirom.
- Olteanu, Cristina Liana (editoare), Gheonea, Elena-Simona, Gheonea, Valentin, 2003, *Femeile în România comunistă. Studii de istorie socială*, Politeia – SNSPA.
- Petrescu, Claudia, 2005, „Traficul de femei”, în *Calitatea Vieții. Revistă de Politici Sociale*, nr. 3-4/2005.
- Rughiniș, Cosmina, 2006, „Religiozitate și scepticism religios”, în Sandu, Dumitru (coord.), *Viața socială în România urbană*, Polirom.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvioasa Olimpiada diaconița, 1997, *O viață – o prietenie – o corespondență*, Ediție îngrijită de diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu.
- Teodorescu, Mihai C., 2006, *Teologia naturală și etica planificării familiale*, Paideia, București.
- Touraine, Alain, 2007, *Lumea femeilor*, Grupul editorial Art.

Webografie

- <http://www.patriarhia.ro/ro/>.
<http://www.ziare.com/politica/presedinte/presedintia-si-guvernul-pe-ultimele-locuri-in-increderea-populatiei-sondaj-ccsb-1045738>.
<http://www.ccsb.ro/projects/Dupa20deaniSondaj.pdf>.
<http://www.lumbuna.ro/2010/10/13/demarare-proiect-pilot-de-prevenire-a-traficului-de-femei-si-copii/>.
http://www.patriarhia.ro/ro/opera_social_filantropica/bioetica_1.html.
http://www.secs.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=68&Itemid=53.
<http://www.provitabucuresti.ro/Lobby-legislatie/legalizarea-prostitutiei-prigoana.html>.
http://www.patriarhia.ro/_upload/documente/12537069741108278342.pdf.
<http://www.provitabucuresti.ro/docs/centre.victimele.violentei.in.familie.pdf>.
http://www.patriarhia.ro/ro/opera_social_filantropica/.

Documente

- Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, 2008, art. 5, alin. 2, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- Legea nr. 202/2002 privind *Egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați*.
- Ordonanța nr. 137 din 31 aug 2000 *privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare*.
- Legea nr. 217 din 22 mai 2003 *pentru prevenirea și combaterea violenței în familie*.
- Legea nr.678 din 21.11. 2001 *privind prevenirea și combaterea traficului de persoane*.